

POSTUPAK KLASIFIKACIJE SPORTAŠA S INTELEKTUALNIM POTEŠKOČAMA

UPUTA

Uvod

INAS je međunarodna sportska federacija koja rukovodi sportom za osobe s intelektualnim poteškoćama. Na svjetskoj razini zadužena je za provedbu međunarodne klasifikacije za sportaše s invaliditetom.

Klasifikacija je nedjeljivi dio sporta osoba s invaliditetom kako bi se osiguralo da je osobni invaliditet relevantan za sportsku izvedbu te da se osigura da se sportaši natječu sukladno svojim sposobnostima.

Kao član paraolimpijske zajednice INAS je potpisnik IPC klasifikacijskog kodeksa koji osigurava istovjetan pristup klasifikaciji te da se poštuju klasifikacijska pravila i procedure. INAS je odgovoran za upravljanje i nadzor procesa klasifikacije za sportaše s intelektualnim poteškoćama.

Kriterij prihvatljivosti i klasifikacija

Kriterij prihvatljivosti definira minimum invaliditeta koji je potrebno ustanoviti da bi se sportaš natjecao kao osoba s intelektualnim poteškoćama.

Klasifikacijski kriteriji osiguravaju da je invaliditet sportaša relevantan za nastup u pojedinim sportskim disciplinama.

Postoje tri razine klasifikacije za sportaše s intelektualnim poteškoćama. Kod prijava sportaša s intelektualnim poteškoćama na natjecanja, treba voditi računa koju razinu klasifikacije zahtijevaju.

Razina 1: Privremena podobnost

Privremena podobnost je uvedena zbog promocije i rasta sportova osoba s invaliditetom na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Privremena podobnost ne dozvoljava sportašima s intelektualnim poteškoćama nastup na INAS svjetskim i regionalnim prvenstvima.

Razina 2: Puna podobnost

Puna podobnost dozvoljava prijave na INAS regionalna i svjetska prvenstva i uvjet je za sportske klasifikacije.

Razina 3: Specifična sportska klasifikacija

Specifična sportska klasifikacija je neophodna u paraolimpijskim sportovima i natjecanjima te je provodi međunarodna federacija za pojedine sportove.

Definiranje intelektualnih poteškoća

Za sportaše s intelektualnim poteškoćama INAS je prepoznao definicije Svjetske zdravstvene organizacije (World Health Organisation - WHO) kao i Američkog udruženje osoba s intelektualnim poteškoćama i poteškoćama u razvoju (American Association for

Intellectual and Developmental Disability – AAIDD) gdje je osoba s intelektualnim poteškoćama definirana kao osoba koja ima:

„...Značajno ograničenje u ukupnom životu pojedinca, karakterizirano bitnim ispodprosječnim intelektualnim funkcioniranjem koje je istodobno popraćeno smanjenom razinom u dvije ili više adaptivnih vještina. Područja adaptivnih vještina su: komunikacija, briga o sebi, stanovanje, socijalne vještine, samousmjerenje, zdravlje i sigurnost, funkcionalna akademska znanja, slobodno vrijeme i rad. Intelektualne teškoće kao stanje utvrđuje se prije 18. godine života...”

Prema definiciji INAS-ova puna podobnost za natjecanje u sportu osoba s intelektualnim poteškoćama mora zadovoljiti tri kriterija:

- IQ (kvocijent inteligencije) 75 ili manje
- Značajna ograničenja u prilagođenom ponašanju
- Intelektualna poteškoća mora biti ustanovljena prije 18. godine života

Procjene intelektualnih sposobnosti moraju biti napravljene međunarodno priznatim psihološkim testovima koje priznaje INAS i od strane stručno osposobljene osobe.

Procjene prilagođenog ponašanja moraju biti provedene prema međunarodno priznatim i profesionalno primijenjenim procedurama kroz rigorozno i sistematsko praćenje te prikupljanje dokumentacije.

Da bi zadovoljili kriterije mogućnosti klasifikacije sportaša s intelektualnim poteškoćama moraju se zadovoljiti sva tri kriterija.

Procjena sposobnosti sportaša s intelektualnim poteškoćama i izvještavanje

Privremena podobnost:

Za ovaj stupanj podobnosti mora biti dostavljena dokumentacija koja dokazuje dijagnozu intelektualnih poteškoća. Ukoliko je moguće to bi trebala biti dokumentacija službene psihološke procjene o dijagnozi intelektualnih poteškoća, a ukoliko to nije moguće, može biti prihvaćeno i slijedeće:

- Potpisana izjava psihologa ili liječnika koji potvrđuje intelektualne poteškoće ili
- Dokaz o pohađanju specijalne škole za osobe s intelektualnim poteškoćama ili
- Potvrda nadležnog upravnog tijela na kojoj je vidljivo da osoba prima potporu koja je potrebna zbog dijagnosticiranih intelektualnih poteškoća

Puna podobnost:

Potpunu i detaljnu procjenu sportaša kako bi se utvrdila intelektualna poteškoća treba napraviti kvalificirani psiholog u sva tri obavezna kriterija:

- Značajna ograničenja u intelektualnom funkcioniranju (IQ 75 i niže)

Značajna ograničenja u prilagođenom ponašanju treba ustanoviti prema međunarodno priznatim i profesionalno odrađenim, od INAS-a odobrenim standardiziranim testovima ili varijantama testova:

- WISC (godine 6-16) i WAIS (godine 16-90) uključujući regionalne varijante HAWIE, S-SAIS i MAWIE (napomena: WASI nije prihvatljiv)
- Stanford-Binet (iznad 2 godine)
- Ravenove progresivne matrice (napomena: CPM nije prihvatljiv)

- Značajna ograničenja u prilagođenom ponašanju

Ograničenja u prilagođenom ponašanju zahvaćaju svakodnevni život kao i mogućnost sudjelovanja u životnim izazovima i zahtjevima okoline. Prilagođeno ponašanje se mora procjenjivati koristeći standardizirane mjere koje su formirane na općoj populaciji uključujući i osobe s invaliditetom, npr. Vineland skala, ABAS ili AAMR prilagođene skale ponašanja.

Ukoliko takvi testovi ne postoje procjena se može provesti kroz rigorozna, sistematska klinička promatranja kroz određeni period uz dodavanje dodatnih dokaza zabilježenih od osoba koji dobro poznaju osobu.

Procjena i izvještaj trebaju obuhvatiti komunikaciju, samozbrinjavanje, samo usmjeravanje, socijalne međuljudske vještine i prilagodba životnim promjenama i zahtjevima okoline.

- Dijagnosticiranje intelektualne poteškoće prije 18. godine života

Intelektualna poteškoća mora biti dijagnosticirana prije 18. godine života preko IQ testova ili kroz potpisanu izjavu ovlaštenog psihologa koja obuhvaća jasne dokaze na temelju kojih se bazira dijagnoza. Mogu biti uključene relevantne informacije o školovanju, obiteljska anamneza ili prethodni izvještaji o procjeni stanja.

Izvještaj psihologa za punu podobnost

U slučaju da postoje i poteškoće u prilagođenom ponašanju i intelektualnim funkcijama izvještaj psihologa koji je radio testiranja mora sadržavati:

- Formalni izvještaj koji mora sadržati:
  - Ime i prezime kvalificiranog psihologa
  - Službeni broj licence i detalje o profesionalnim aktivnostima
  - Adresu, broj telefona ili fax-a i e-mail
- Izvještaj mora biti tipkan (ne pisan rukom)
- Izvješće kada i gdje je održano testiranje (datum, lokacija)
- Ime i verziju provedenog IQ testa, metoda procjene i razlog zbog čega je upravo taj način procjene odabran
- Opće informacije o sportašu, nasljeđe i relevantne informacije iz prošlosti
- Posebna pažnja treba se posvetiti u slučajevima u kojima postoji velika razlika rezultata na sub-kali provedenih IQ testiranja koja bi zahtijevala dodatna tumačenja i objašnjenja. Izvještaj treba pratiti upute IQ testa i sadržavati analizu i komentare rezultata.
- U slučajevima procjene prilagođenog ponašanja izvještaj treba sadržavati sažetak i tumačenja rezultata dobivenih za svako područje (komunikacija, samozbrinjavanje, samo usmjeravanje, socijalne međuljudske vještine i prilagodba životnim promjenama i zahtjevima okoline)
- Izvještaj treba sadržavati konačne rezultate o intelektualnim funkcijama i prilagođenom ponašanju kao i tumačenje o elementima koji mogu utjecati na rezultat.
- Izvještaj treba sadržavati presliku originalnih formulara IQ testova i provedenog standardiziranog testa prilagođenog ponašanja s rezultatima. Ukoliko rezultatske liste nisu dostupne potrebno je obrazložiti zašto.
- Izvještaji i procijene ne smiju biti stariji od 5 godina

Predložak izvještaja za potpunu podobnost:

Predložak izvještaja za potpunu podobnost je na kraju INAS-ovih uputa na engleskom jeziku i može se pronaći na linku:

http://www.inas.org/wp-content/uploads/2010/11/Reg_form_Guidance_Notes_Jul16.pdf

Predložak može biti koristan za popunjavanje dokumentacije potrebne za klasifikaciju od strane psihologa. Zamišljen je kao vodič te psiholozi mogu koristiti vlastite forme za izvješćivanje. Važno je samo da svi traženi podaci budu obuhvaćeni.

Dodatni vodič za procjenu prilagođenog ponašanja i kliničke obrade

Procjena prilagođenog ponašanja kroz kliničku obradu je dozvoljena samo za one države gdje standardni testovi (npr. Vineland ili ABAS) nisu dostupni.

U takvim slučajevima, prema AAIDD (2010) procjena treba:

- Koristiti široku paletu izvora informacija (roditelji/skrbnici, učitelji, školski zapisi, medicinska dokumentacija...)
- Treba se procijeniti „tipično“ ponašanje kroz određeni vremenski period i kroz obavljanje raznovrsnih zadataka
- Uzeti u obzir moguću pristranost
- Napraviti jasnu distinkciju između prilagođenog i neprilagođenog ponašanja

Procjenu treba napraviti u području komunikacije, samozbrinjavanja, samo usmjeravanja, socijalnih međuljudskih vještina i prilagodba životnim promjenama i zahtjevima okoline.

Potrebno je detaljnije izvješće ukoliko se procjene rade uz pomoć kliničkog promatranja a ne uz formalne testove.

Popunjavanje prijave

Za potrebe kategorizacije osoba s intelektualnim poteškoćama potrebno je ispuniti prijavni obrazac INAS-a.

Link: http://www.inas.org/wp-content/uploads/2013/01/Reg_form_Mar14.pdf

Prvu i drugu stranu treba ispuniti predstavnik sportaša. Formular zajedno sa priloženom dokumentacijom treba poslati ovlaštenom predstavniku INAS-a za Hrvatsku na provjeru dokumentacije i ovjeru na 3 strani prijavnog obrasca. Potom se obrazac i prateća dokumentacija šalje u Hrvatski paraolimpijski odbor, kao članicu INAS-a, koja ovjerava i šalje dokumentaciju u INAS.

Napomena: sve rubrike u obrascu moraju biti pravilno ispunjene i ovjerene ili će se vratiti na nadopunu što može uzrokovati produženje postupka.

Prijava INAS-u se može prihvatiti samo od strane Hrvatskog paraolimpijskog odbora kao članice INAS-a.

Sva dokumentacija mora biti na engleskom ili uz hrvatski original mora biti priložen i prijevod na engleski jezik.

Identifikacija sportaša

Uz dokumentaciju sportaša potrebno je priložiti i odgovarajuću identifikaciju s fotografijom, najbolje presliku putovnice. Ukoliko osoba ne posjeduje putovnicu može biti i preslika osobne karte, bitno da je vidljiva fotografija, ime i prezime te datum rođenja.

TSAL obrazac

Za prijavu pune podobnosti za nastup potrebno je ispuniti i on-line anketu (TSAL)- Upitnik o ograničenjima u provedbi treninga i sportske aktivnosti. Upitnik je važan istraživački alat i koristi se u razvoju sporta i specifične klasifikacije sportaša po sportovima. Obrazac je dostupan na linku:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeAfZYEe8ltfyp-KOq4WQ_kgUmQ_Wz5FBmzFyjbzyFubdv4w/viewform?hl=en&hl=en&formkey=dDVQbmlpa2lyMlhSQUpVZVUtNHhiQ3c6MQ#gid=0

Upitnik TSAL mora ispuniti svaki sportaš koji želi ostvariti punu podobnost za nastup. Nije potrebno slati papirnatu kopiju TSAL ankete.

Podnošenje prijava

Prijave se trebaju poslati INAS-u najmanje 12 tjedana prije krajnjeg roka za pojavljivanje sportaša na Master listi i o tome je potrebno voditi računa pri dostavi dokumentacije u Hrvatski paraolimpijski odbor.

Spremanje i korištenje informacija

INAS će informacije dobivene prijavama koristiti u svrhu registriranja sportaša, utvrđivanja legitimnosti natjecatelja s intelektualnim poteškoćama ili u postupku protesta, žalbi, te istraživanja.

Svi kontakti s INAS-om moraju ići preko njihovih članica, u Hrvatskoj je to Hrvatski paraolimpijski odbor.

Uputa o INAS registraciji (na engleskom jeziku) su na linku:

http://www.inas.org/wp-content/uploads/2010/11/Reg_form_Guidance_Notes_Jul16.pdf

Ukoliko je sportaš prošao proceduru INAS kategorizacije i nalazi se na INAS-ovoj glavnoj ljestvici moguće je zatražiti odobrenje da nastupi i u dodatnom sportu. Formular se nalazi na linku:

<http://www.inas.org/wp-content/uploads/2010/11/Additional-Sport-Form-Feb10.pdf>

Ispunjeni obrazac i priložene fotografije se dostavljaju u Hrvatski paraolimpijski odbor koji ga potvrđuje i prosljeđuje INAS-u.